

פרשת בהעלותך

תשפ"ה

מבאר תורתו של
מרח הגר"צ

רבי יונה הלוי

פארסט צ"ל

בעהמח"ס דברי יונה
וראש ישיבת ד'נייטרא

דברי יונה

דברי יונה על פרשת בהעלותך

ובזה מבאר הרמב"ם שמי שמכין אורחותיו הוא צריך להתרחק מהאנשים המדברים לשון הרע בתכלית הריחוק, כי הרי זה כמו מכה מהלכת ל"ע, ולכן צריך להזהר. [ואעתיק להלאה לשון הרמב"ם] להתרחק משיבתן ומלדבר עמהן כדי שלא יתפס ברשת רשעים וסכלותם, וזה דרך ישיבת הלצים הרשעים, [כי ענין הליצנות אינו כפי שנדמה לאדם שזה רק כשלון בדבור ליצנות, אלא שעי"ז הוא נקרא רשע] בתחילה מרבין בדברי הבאי ענין שנאמר וקול כסיל ברוב דברים [ובזה נכלל ענין דברים בטלים שעוסקין בהם אמנם עי"ז כבר יש לו להבעל דבר שליטה מוחלטת עליו].

ומתוך כך באין לספר בגנות הצדיקים כענין שנאמר תאלמנה שפתי שקר הדוברות על צדיק עתק ומתוך כך יהיה להן הרגל לדבר בנביאים ולתת דופי בדבריהם כענין שנאמר ויהיו מלעיבים במלאכי האלקים ובוזים דבריו ומתעצמים בנביאיו [וביאור הענין הוא כי הנביאים עמדו והתרו על עניני החטא המורגלים, ואם האדם נכשל בזה ואינו משיב על לבו דברי הנביאים הרי זאת נחשב לו כאילו מבזה דברי הנביאים] ומתוך כך באין לדבר באלקים וכופרין בעיקר כענין שנאמר ויחפאו בני ישראל דברים אשר לא כן על ה"א, והרי הוא אומר שתו בשמים פיהם ולשונם תהלך בארץ, מי גרם להם לשית בשמים פיהם, לשונם שהלכה תחילה בארץ. זו היא שיחת הרשעים שגורמים להם ישיבת קרנות וישיבת כנסיות של עמי הארץ וישיבת בתי משתאות עם שותי שכר ע"כ.

וביאור הענין הוא שכל זה נגרם ע"י שיחת יושבי קרנות, כי הבעל דבר משים על זה חן מיוחד שיומשך לבבו אחר זה, ואם היה צריך ללמוד בתוך הזמן הלז, הרי מכבר היה מתעייף, אמנם מכיון שעוסק בדברי הבאי ושטותים יש לו כח וחיות לעסוק בזה שעות ארוכות, וכדברי הרמב"ם שעי"ז נמשך עליו כל הטומאה, ואין לו שום חמימות וחיות דקדושה בתפילה וקיום המצוות אלא הכל נעשה אצלו בקרירות. ואדרבה אם רואה אצל אחר שמתפלל בחמימות ובחיות הרי הוא מתלוצץ על חשבונו, ועוד נדמה לו שיש לו יתרון עליו מכיון שבשעת הלימוד הוא מצליח ביותר לצד כשרונו. אבל האמת לא כן הוא, ואדרבה שעי"ז שאינו נוהר בלשונו הרי כל תורתו הולכת אל הקליפות ל"ע. וכמו שכתב החפץ חיים [שמירת הלשון ח"ב, פ' תזריע] וידוע עוד שעי"ז חטא הלשון נמשך רוח הטומאה על כל דברי הקדושה שהוא מוציא אחר"כ ולא יזכה בהן, כדאיתא בזה"ק [פ' פקודי] וז"ל ומהא רוחא בישא תליין כמה גרדינין אחרנין דאינון ממנין לאחדא מילה בישא או מילה טינופא דאפיק בר נש מפומיה ולבתר אפיק מילין קדישין וי לון וי לחייהון וי לון בעלמא הדין וי לון בעלמא דאתי בגין דאילין רוחין מסאבין נטליין האי מילה מסאבא וכד אפיק בר נש לבתר מילין קדישין אקדימו אילין רוחין מסאבין מילי ההוא מסאבא ומסאבין לההוא מילה קדישא ולא זכי ליה האי בר נש עכ"ל, וא"כ כשמספר לה"ר ואח"כ מקיים מ"ע דק"ש או תפלה

בפרשת השבוע ותדבר אהרן ומרים במשה וגו' כי אשה כושית לקח.

הנה הרמב"ם מאריך בענין הלשה"ר ויש ללמדה בכל שנה, כי כל אדם משתנה במשך שנה, ונמצא שאינו שוב אותו האדם שלמד הענין מלפני שנה, וצריך ללמדה עוה"פ.

והנה זהו לשון הרמב"ם [הלכות טומאת צרעת פט"ז ה"י] הצרעת הוא שם האמור בשותפות כולל ענינים הרבה שאין דומין זה לזה שהרי לובן עור האדם קרוי צרעת ונפילת קצת שיער הראש או הזקן קרוי צרעת ושינוי עין הבגדים או הבתים קרוי צרעת. וזה השינוי האמור בבגדים ובבתים שקראו התורה צרעת בשותפות השם אינו ממנהגו של עולם אלא אות ופלא היה בישראל כדי להזהיר מלשון הרע ע"כ, ויש להתבונן בדברים אלו דהנה בזמן שביהמ"ק היה קיים זכו ישראל שבזמן שחטאו עוררם השי"ת באופנים שונים שישבו מחטאם ולא יהיו מלוכלכים בחטא. וכמ שאז"ל [פס"ר מז' ז] מעולם לא לן אדם ועבירה בידו, כי התמידים כפרו בעדם, ועכ"פ בעו"ה משגלו ישראל, הרי לא בלבד בזה שאנו הולכים גולה אחר גולה, אלא שגם בעניני החטא, יש מציאות שיהיה האדם הלך ילך ובכה נושא אלומוותיו של חטאי ונגעי בני אדם.

וכך הוא לשון הרמב"ם להלאה, שהמספר בלשון הרע משתנות קירות ביתו, אם חזר בו יטהר הבית, אם עמד ברשעו עד שהותץ הבית משתנת כלל העור שבביתו שהוא יושב ושוכב עליהם, אם חזר בו יטהרו, ואם עמד ברשעו עד שישרפו משתנת הבגדים שעליו, אם חזר בו יטהרו ואם עמד ברשעו עד שישרפו משתנה עורו ויצטרע, ויהיה מובדל ומפורסם לבדו, עד שלא יתעסק בשיחת הרשעים שהוא הליצנות ולשון הרע, ועל ענין זה מזהיר התורה ואומר השמר בנגע הצרעת, זכור את אשר עשה ה"א למרים בדרך, הרי הוא אומר התבוננו מה אירע למרים הנביאה שדברה באחיה שהיתה גדולה ממנו בשנים וגידלתו על ברכיה וסכנה בעצמה להצילו מן הים, והיא לא דברה בגנותו, אלא טעתה שהשותו לשאר נביאים, והוא לא הקפיד על כל הדברים האלו, שנאמר והאיש משה עניו מאד, ואעפ"כ מיד נענשה בצרעת, ק"ו לבני אדם הרשעים הטפשים שמרבים לדבר גדולות ונפלאות. לפיכך ראוי למי שרוצה לכון אורחותיו ע"כ.

ורצוני להסביר קצת הענין של "לכון אורחותיו" דהנה יתכן מי שהולך בדרך ואין לו שום תכלית ומטרה להיכן הוא רוצה להגיע, באיש כזה לא שייך לומר שהוא מכין דרכיו ואורחותיו לליך בדרך הנכון, כי מכיון שאין לו שום שאיפה, בודאי שלא שייך לומר שמכין ארחו ודרכו להגיע לשם, אלא הכוונה למי שיש לו שאיפה ותכלית שרוצה להגיע לשלימות האדם בעולמו, בזה שייך לומר שהוא מכין אורחותיו לראות את הדרך אשר הוא הולך תביאנה לאותו תכלית או לא.

ושאר דברים שבקדושה, נמשך עליהם רוח הטומאה ר"ל ע"י הדיבורים אסורים שהוציא מפיו עי"ש, וא"כ מה יתרון לבעל הלשון שמתגאה על חבירו במה שכשרונו מעולה יותר ומצליח יותר ממנו בלימודו, בזמן שלימודו לא ישאר אצלו ל"ע כי הוא מסובב ברוח הטומאה של הדיבורים אסורים שהתלכלך בהם ר"ל.

ובאמת יש להתבונן כי הלא המדובר באנשים שמאמינים בה' ובתורתו, וא"כ האיך יתכן שנתפסים כ"כ בעון זו של לשה"ר, אשר הוא מהחמורה שבחמורות. אלא באמת ענין האמונה צריך להיות בפועל, וכל זמן שאינו בפועל, הרי אף שנדמה לאדם שיש לו אמונה, אבל אין זו אמונה אמיתית.

ודברינו ענין נורא שהיה בתקופת החורבן ל"ע בזמן שהיינו עדיין בניטרא, אמנם בכל יום היו לוקחים אנשים, וכולם ידעו שהולכים ל"ע למות, ופתאום נתודע שיש עצה שע"י שלוקחים כתב מהגלח שהשתמדו ר"ל, עי"ז יכולים להנצל מהריגה. ונעשה עי"ז בלבול הדעת גדול, כי לא היה דרוש לזה שום דבר, ולא היו צריכים ח"ו לילך לתיפלה או לשנות מאומה, והיה רק ענין חיצוני ליקח כתב מהגלח ל"ע ותו לא מידי, ועי"ז יוכלו להשאר בחיים עם כל המשפחה.

ומרן מנייטרא צ"ל קרא את כל הציבור לביהמ"ד ודרש לפניהם, וכה אמר והסביר להם, הלא אנו נמצאים בזמן קשה שלוקחים הכל מאתנו, ומרגע לרגע היו לוקחים בחזק יד מהיהודי כל קנינו ורכושו וביתו וכל אשר לו, ולא היו יכולים לעשות דבר, אמנם דבר אחד נשאר לנו שאי אפשר ליטול מאתנו, והוא האמונה הטהורה בהש"ת, ועכשיו בעוה"ר יצאה הגזירה ליקח מאתנו גם את זה ע"י שיקחו את הכתב מהגלח כדי להשאר בחיים. ולכן יש להתעורר ולהתחזק שזהו מה שנצטוו בתורה"ק ובכל נפשך, אפילו הוא נוטל את נפשך, ולכן הבה נא לקבל עול מלכות שמים שלימה, להיות מוכן על מסי"נ בפועל ולא לבקש הצלה ע"י כתב כזה, ונקרא ביחד שמע ישראל לקבל עלינו עול מלכות שמים בפועל. ואחר דרשתו של רבינו צ"ל קראו כל העם יחד בקול פסוק ראשון של קר"ש והיה המעמד לחרדת אלקים.

והנה זהו ענין של אמונה בפועל, וע"י רגשי אמונה כזו יכולים להתחזק גם בשאר העבירות ל"ע, אמנם כשהסר כח האמונה, הרי אף שנדמה לו שהוא מאמין בה' אבל ברגע שמתרמי לו נסיון קטן בעניני מו"מ וכדומה כבר קשה לו לעמוד בנסיון ולהתגבר על זה רק בשביל שכך כתוב בתורה.

ונחזור לענינינו בענין לשה"ר שדין גרמא בנויקין שאינם מתבוננים בחומר הדבר ונכשלים בעוה"ר בחטא מר כזו. ובודאי שמי ששומר פיו ולשונו הרי ברור שהוא מרגיש זאת בפועל שע"י שמירתו יש שינוי לטובה בתפלתו ובלימוד התורה"ק. ולכן יש להתעורר ולהתחזק בענין זה לשמור פיו ולשונו ויש לו לעשות גדרים וסיגים בענינים אלו ולדוגמא כשמקבל עליו שאינו מדבר אחר קר"ש שעל המטה, הרי כבר יש לו גדר וסיג שלא יכשל בדיבורים אסורים בעת שכבו על מטתו. וכן בכל עת וזמן ישמור פיו ולשונו שלא להכשל בכל זה ובעת שמדברים יחד בקבוצת בחורים צריכים להזהר ולהשמר וגם יתרחקו מדברי הבל ורעות רוח כדי שלא יגיעו עי"ז לדיבורים אסורים.

ונסיים בלשון הרמב"ם שם, אבל שיחת כשרי ישראל אינה אלא בדברי תורה וחכמה, לפיכך הקב"ה עוזר על ידן ומזכה אותן בה' שנאמר אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו ע"כ.

ודברי הרמב"ם בזה המה קילורין לעינים, כי באמת מאד קשה להזהר, כי רוב העולם נתפסין בעוה"ר בענינים אלו, ובדרך הטבע קשה מאד להנצל, ולכן כתב הרמב"ם שמי שרוצה להיות מכשירי ישראל להיות שיחתו בדברי תורה וחכמה, הקב"ה עוזר על ידו, כי באמת לולא שהקב"ה עוזרו מאד קשה להנצל בזה, אמנם השי"ת עוזר בעזר מיוחד ומזכה אותו בזכות הנשגב שזוכה להנצל מחטאים המרים הללו, והכסף משנה שם מציין על לשון הרמב"ם, וז"ל דברי רבינו ראויין אליו עכ"ד, כי כך התנהג בעצמו כל ימי חייו, וזה הדרך הטובה והישרה שצריכים לילך בה, והשי"ת יזכינו שנוכה להו.

דרשת חזק לבעה"ב

ויאמרו האנשים וגו' אנחנו טמאים לנפש אדם למה נגרע לבלתי הקריב וגו'.

ויבאר דהנה במס' סוכה [כה]. פליגי תנאי דלר"י הגלילי היו נושאי ארוננו של

יוסף, ולר"ע היו מישאל ואלצפן שהיו עוסקים בנדב ואביהוא. ולפ"ז אפ"ל בביאור טענתם, דהנה איתא בסדר הדורות דנדב ואביהוא היה בהם מנשמת יוסף, והנה גם משרע"ה היה נושא ארוננו של יוסף, ועכ"ז היה עומד ומשמש במשכן ה' ולכן הקשו לו אנחנו טמאים לנפש אדם והכוונה דגם אנו גם אתה כולנו טמאים באותו טומאה של נשמת יוסף הן למ"ד שהיו נושאי ארוננו של יוסף עצמו והן למ"ד שהיו עוסקין בנדב ואביהוא שהיה בהם נשמת יוסף וא"כ למה נגרע לבלתי הקריב וגו' בזמן שמשרע"ה היה עומד ומשמש אף שנטמא בארוננו של יוסף. והנה אם היו שאלתם בהלכה שאינו נוגע למשרע"ה עצמו היה יכול להשיב להם כהלכה אבל מכיון שעיקר טענתם היה שמשרע"ה הוא ג"כ כמותם א"כ כבר היה משרע"ה נוגע בדבר ולא היה יכול לענות להם מעצמו, ולכן אמר להם עמדו ואשמעה מה וגו'.

ועכ"פ לענינינו הנה נתאספנו פה בבחינת "אנחנו" והיינו אחים לדעה, ותכלית האסיפה להתחזק קצת ואיש לרעהו יאמר חזק בעניני יהדות ומוסר ומידות. ואקדים דברי החת"ס על משאמרו"ל [יבמות 10:ז] אמר לו אתה עקיבא ששמןך הולך מסוף העולם ועד סופו אשריך שזכית לשם ועדיין לא הגעת לרועי בקר, אמר לו רבי עקיבא ואפילו לרועי צאן. והדבר תמוה דאיתי לבזויי לרבי עקיבא על דאקשי ליה ולא יכול להשיבו וקראו רועי בקר, ועוד מה זו תשובה ואפילו לרועי צאן, וכי רועה צאן גרוע מרועי בקר, אמנם ביאור הענין דהנה אברהם הוא שורש החסד ויעקב שורש התורה, ובפ' פתח פירש"י פרי חגג נגד אברהם וכו' והכבשים נגד יעקב, וא"כ בעל החסד הוא רועה בקר ע"ש ואל הבקר רץ אברהם, ובעל התורה הוא רועה צאן נגד יעקב. והנה בתשובת מנחם עזרי, סימן ס"ג מייתי מקובל דהאי עובדא דבמס' שבת [קכז:] היה רבי עקיבא כשהיה עם הארץ לומר דגם אז היה בעל מוסר בין אדם לחבירו עי"ש.

וכך הוא לשון הגמרא שם, ת"ר הדין את חבירו לכף זכות דנין אותו לזכות ומעשה באדם אחד שירד מגליל העליון ונשכר אצל בעה"ב אחד בדרום שלש שנים, ערב יוה"כ אמר לו תן לי שכרי ואלך ואוון את אשתי ובני, אמר לו אין לי מעות, אמר לו תן לי פירות, אמר לו אין לי, אמר לו תן לי קרקע, אין לי, תן לי בהמה, אין לי, תן לי כרים וכסתות, אין לי, הפשיל כליו לאחוריו והלך לביתו בפחי נפש, לאחר הרגל נטל בעה"ב שכרו בידו ועמו משושי ג' חמורים, אחד של מאכל ואחד של משתה ואחד של מיני מגדים, והלך לו לביתו, אחר שאכלו ושתי נתן לו שכרו, אמר לו בשעה שאמרת לי תן לי שכרי ואמרת לי אין לי מעות, במה חשדתני, אמרתי שמא פרקמטיא בזול נודמנה לך ולקחת בהן, ובשעה שאמרת לי תן לי בהמה, ואמרת לי אין לי בהמה במה חשדתני, אמרתי שמא מושכרות ביד אחרים, בשעה שאמרת לי תן לי קרקע ואמרת לי אין לי קרקע, במה חשדתני, אמרתי שמא מוחכרת ביד אחרים, בשעה שאמרת לי תן לי פירות ואמרת לי אין לי פירות במה חשדתני, אמרתי שמא אינן מעושרות, ובשעה שאמרת לי אין לי כרים וכסתות במה חשדתני, אמרתי שמא הקדיש כל נכסיו לשמים. אמר לו העבודה כך היה, הדרתי כל נכסי בשביל הורקנוס בני שלא עסק בתורה, וכשבאתי אצל חבירי בדרום התירו לי כל נדרי, ואתה כשם שדנתני לזכות המקום ידן אותך לזכות, ע"כ. ויש לציין שגם בתוס' [כתובות סב:] איתא שר"י היה צנוע ומעלי אף כשהיה ע"ה, ומה שהיה שונא ת"ח שהיה סבור שהת"ח שונאן].

והנה יונתן בן הרקנס אמר אתה הוא עקיבא ששמןך הולך מסוף העולם ועד סופו, פ"י מסוף הנהגת עולם הזה עם הבריות, ועד סופו בתכלית תורה ועבודה מקצה אל קצה הגעת אל תכלית, וכיון שהקשיית לך ואוקימתך איני חושדך שיהיה החסרון במה שאינך מפולפל וחרחץ בתורה, זה איני חושדך, אלא שעדיין לא הגעת לרועי בקר בגמילות חסדים בין איש לחבירו, והשיב לו מענותותו אף לא לרועה צאן, כי גם בפלפול התורה איניי שלם, וכל זה מענותותו וחסידיותו של רבי עקיבא, עכ"ל החת"ס זצ"ל.

ואגב במה שאמר לו שהקדיש כל נכסיו לגבוה יש בזה דבר גדול כי הוא ענין שאינו שכיח להקדיש כל נכסיו לצדקה, והנה התאספנו להתחזק יחד והזכרתי עכשיו מדברי החת"ס זצ"ל ענין רועי בקר ורועי צאן הרומז על עניני מידות ודרך ארץ וענין לימוד התורה. ובדרך כלל הרי משתדלים לקבוע עתים לתורה, ומי שח"ו אין הדבר עולה בידו, עכ"פ הרי הוא יודע שעולה בידו וצריך להשתדל בתיקונו. וגם בענין הצדקה משתדלים כפי היכולת, אמנם יש ליכור עיקר ההתחייבות שיהיה כל סדר החיים באופן שיהיה לנו מה למסור לדורות הבאים. כי הנה אנו חיים באמעריקע, וכל אחד נמשך קצת אחר הסביבה, ולכן יש להזהר ביותר בענין זה שלא להגרר אחר החיים הגשמיים, כי הלא עיקר התקוה הוא על העתיד.

עובדות ומאמרים על "פרקי אבות"

ממרח הנה"צ זצ"ל

~ פרק ב' ~

מרבבה בשר מרבבה רימה (אבות פ"ב מ"ז)

איתא בפרקי אבות (פ"ד מ"ד) מאד מאד הוי שפל רוח שתקות אנוש רימה. התנא מזהיר את האדם שלא יתגאה, ולמה כי תקות אנוש רימה, בפשטות הפשט הוא שהסוף של האדם הוא שהתולעים יאכלו את בשרו בקבר, אך הלשון הוא קצת מוקשה, מה זה תקו"ת אנוש, ואף שבאמת הוא כן שהתולעים יאכלו את בשרו, וכמו שאמרו שם עוד (**אבות פ"ב מ"ז**) מרבבה בשר מרבבה רימה. אבל מדוע הוא אומר הלשון תקוה, וכי זה מה שהאדם מקוה, הרי התקוה היא להיפוך, כל אדם מקוה שיהיה לו רק טוב, ולא שהרימה תאכל את בשרו.

אלא הפירוש על זה הוא, כשהיינו בתוך הרכבות בדרך להלאגר ושמו אותנו בתוך הוואגאן, והכניסו כך כשמונים אנשים בתוך עגלה שהיו מיועד להוביל בה בהמות, אינני יודע איך היה מקום לכל כך הרבה אנשים, כמה שהם דחפו לעגלה אחת כזו, מי שלא ראה את זה אף פעם לא יוכל להבין את זה, הגה"צ רבי מיכאל בער זצ"ל אמר פעם, שבשעת מעשה כלל לא הבין מה קרה שם, רק אחר כך כשהוא מתבונן למפרע הוא מבין את גודל השבר והאסון, והוא אומר שהוא חשש שיבוא יום שישכחו מה היה שם, ואני אומר לכם שבאמת שכחו את זה, כי אם לא היו שוכחים, אז החיים שלנו לא היה נראים כן כמו שהם נראים.

עכ"פ אחר כך הובילו את האנשים למכונות כשכולם עדיין יחד, במכונות כזו היה שם אולי מקום לחמישים אנשים, והם הכניסו לתוכה שלש מאות אנשים, והמצב היה ממש נורא, כמעט שלא היה אפשר לנשום, אנשים היו נחנקים למות, כך היו אנשים מובלים אז כצאן לטבח, והיה אחד שהתבונן וראה למטה במכונות שהיה קצת פתוח, והיו שם תולעים שנכנסו ויצאו מתוך החור הקטן הפתוח בעגלה, כשהוא נמצא במצב גרוע כזה שבקושי היה יכול לנשום אז חשב לעצמו, רבנו של עולם הלאו וגם אני הייתי תולעת, שגם אני הייתי יכול לזוז כמו שהתולעים זזים ונעים ממקום למקום, ונכנסים ויוצאים באין מפריע, וזה אפשר לרמו במשנה הנ"ל, מאד מאד הוי שפל רוח, שלא תתגאה, כי האדם הוא אין ואפס, ויכול לבוא למצב כזה שתקות אנוש רימה, שהאדם יהיה מקוה ומייחל, הלאו שגם אני הייתי יכול לעשות מה שאני רוצה כמו התולעת.

את המאורעות האלה צריכים אנו להשים אותם לנגד עינינו, ואם לא ישכחו אותם, זה בודאי יועיל שיניעלו את הכוחות האלה שהקב"ה נתן לדור שלנו, שישתמשו בזה להרבעת תורה ויראה, אמנם יש היום תורה בעולם, כמה ישיבות יש שלומדים בהם תורה, אבל היכן שלומדים כל כך בטהרה ובירוש"ש, זה נשאר רק מתי מעט בכמה מקומות ספורים, לפני החורבן הנורא היה אולי בעיר אחת בגליציה, יותר תורה בטהרה מכל מה שיש היום בעולם, ואיני מגזים כלל, היום נשארו מתי מספר שיושבים ולומדים תורה באותה דרך, באותה קדושה וטהרה, ומי שיש לו חלק בזה, לא ישכחו לו את זה לעולם לדורי דורות. (דברי יונה ח"ב דף ק')

איזהו דרך ישרה שיבור לו האדם (אבות פ"ב מ"א)

מה ששנינו (**אבות פ"ב מ"א**) איזהו דרך ישרה שיבור לו האדם, כל שהוא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם. ומבאר במדרש שמואל, הדנה טבע האדם שכל דבר שהוא עושה נראה לו תמיד שהוא ישר וטוב, ואינו רואה את החסרונות שבעצמו, מחמת נגיעתו שהרי אדם קרוב אצל עצמו, אבל אם הוא רואה דבר דומה אצל אדם אחר, אז הוא כבר מבחין ורואה את הפגם שבדבר, מה שאין כן אצל עצמו יכול לתרץ גם דברים חמורים ולפרשם כאילו הם טוב, וז"ש איזהו דרך ישרה שיבור לו האדם, שיוכל לדעת בבירור שדרכו היא באמת דרך ישרה, ואין זה מחמת הנגיעה, כל שהיא תפארת לעושיה, אבל לא רק לעושיה, לאדם עצמו שעושה כן היא דרך טובה, אלא גם ותפארת לו מן האדם, שאם היה רואה זאת אצל אדם אחר, היה גם כן הדבר נראה לו כדבר טוב וישר, וזה סימן שהדרך הזו היא באמת דרך הישרה, ובה יבחר האדם, אבל אם הוא דרך שרק ישרה ומפוארת להאדם עצמו, אבל אצל אדם אחר זה נחשב לפגם, אזי אין זו הדרך הישרה עכ"ל. (דברי יונה ח"ב דף ק"ה)

מדור

דברי יונה באידיש

מספר דברי יונה חלק ג', שיו"ל בקרוב א"ה

לפרשת בהעלותך

מען טרעפט ביי די פרשה פון פסח שני אז די טמאים לנפש אדם האבן גע'טענה'ט (במדבר ט ז) למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן ה' במועדו בתוך בני ישראל, לכאורה וואס הייסט למה נגרע, זיי זענען דאך געווען טמא, און דער זעלבער באשעפער וואס האט געזאגט אז מען דארף ברענגען א קרבן פסח האט געזאגט אז א טמא'נע מענטש קען נישט ברענגען. נאר וואס דען האבן זיי גע'טענה'ט, ממילא מיר קענען נישט ברענגען, אבער יא יא, מען קען טאקע נישט ברענגען, אבער עס דארף דאך מיר וויי צו טון, זיי האבן געפרעגט למה נגרע, פארוואס זאלן מיר זיין אזוי שלעכט, לבלתי הקריב קרבן ה' במועדו בתוך בני ישראל, אז עס ווילט זיך גארנישט, עס פארלאנגט זיך גארנישט מקריב צו זיין דעם קרבן אזוי ווי גאנץ כלל ישראל, פארוואס זאלן מיר אזוי שלעכט זיין, ממילא אז מען קען נישט קען מען נישט, אבער וויי טון. און אזוי אויך אונז, איך קען נישט לערנען וויפיל איך וויל לערנען, איך קען נישט דאווענען וויפיל איך וויל דאווענען, איך קען נישט טאן אזויפיל צדקה ומצות ומעשים טובים וויפיל איך ווילט געוואלט טון, אבער עכ"פ דארף איך דאך צער פון דעם האבן. זיי די טמאים לנפש אדם זענען דאך געווען אנשים צדיקים, זיי זענען געווען מישאל ואלצפן שהיו עוסקין בנדב ואביהוא, אדער נושאי ארונו של יוסף היו (סוכה כה), האט משה רבינו זי געזאגט, עטץ דארפטס נישט זיין וועגן דעם דערשראקן, עס איז נישט ווייל עטץ זענטס שלעכט, עמדו ואשמעה מה יצוה ה' לכם, עס איז נישט ענקער מצוה וועגן דעם פילט עטץ נישט, דער אייבערשטער האט ענק געגעבן אן אנדערער מצוה, אבער נישט ווייל עטץ זענטס אזוי קאליע געווארן.

מתוך דרשת מוסר לבהורי הישיבה

דער עיקר וואס איך וויל ענק זאגן ווען איך רעד מיט ענק, איך טו מערער זיין און מוסר זאגן, איך דענק איך דארף נישט זאגן, איך וויל נישט וויי טון, און ס'טוט מיר וויי אז איך טו וויי, און אפילו מען זאגט סתם נאר די פשוטע אמת מען זאל קיין איין פיצעלע נישט מגזים זיין אז איך וויל א ווייטאג. פון דער אנדערע זייט מען זאל נישט זאגן מען זאל שווייגן, א מענטש דארף דאך אלעמאל דאס האבן, ס'איז דאך איינע פון די מ"ח דברים שהתורה נקנית בהם, אוהב את התוכחות (אבות פ"ו מ"א).

דער חפץ חיים זצ"ל האט פארציילט, אז עס איז געווען א שטעטל אין רוסלאנד וואס עס איז געווען דארט א ראש הקהל א גביר, לויט דעם שטעטל איז ער געווען א גביר, וואס איז געווען זיין גבירשאפט, ער האט געמאכט בראנפן, מען האט עס נישט געטארט מאכן עס איז געווען א גרויסע סכנה אויף דעם, אבער מענטשן שטעלן דאך איין פאר פרנסה, און אזוי איז עס געגאנגען יארן לאנג, ער איז געווען דער שענסטער יוד און געטיילט דעם אסאך צדקות, ביז אמאל האט מען אים געכאפט און דער עונש אויף דעם איז געווען צו פירן אויף סיביר, אויף סיביר צו פירן האט מען היינט נישט קיין השגה וואס דאס מיינט, ס'טייט אויפ'ן גאנצן לעבן צו פארפאלן דארט, א נארמאלער מענטש האט דארט נישט געקענט אויסהאלטן, דאס איז נישט געווען ווי א תפיסה אין אמעריקא און נאך א פאר יאר לאזט מען אים צוריק. מען האט אים געקייטלט, געווענליך געט מען איין בקשה איידער מען טוט דעם עונש געבן, האט ער פארלאנגט א בקשה, ער וויל איידער מען פירט אים אוועק זאל דער גאנצער שטאט זיך צאמקומען ער וויל זיך געזעגענען, האט מען אים נאכגעגעבן. האט ער געזאגט, איך גיי באלד אויף סיביר און איך ווייס איך דארף דארט אפצורעכטן דאס לעבן, איין זאך וויל איך זאגן, די גאנצע שטאט האט געוואוסט אז איך מאך די בראנפן.

אויף אים זיך אנטערצובויען אויפן גאנצן לעבן, ווען עס וואלט נאך געוועזן מיט א זעה"ר וואס מען קען עס פארשטיין, כמעט מען קען עס נישט פארשטיין, מיט אזעלכע ביליגע זאכן מיט אזעלכע הבל טוט ער אפקויפן א בחור, איך קען נישט קיין נארישע בחורים, קיינער איז נישט די גרעסטע חכם פון די וועלט, אבער נארמאלע אידן זענען דאך אלע, דאס וועלן דאך ווערן נארמאלע בעלי בתים בני תורה, זאל נאר פארשטיין מיט וועלכע רעכט לגבי דעם אייבערשטן נעמט מען א געזונטער מענטש וואס באקומט פונעם אייבערשטן א פלאץ וואו ער קען שלאפן, ער באקומט א סעודה פון פת שחרית, מיט וועלכן רעכט נעמט ער זיך אנצוברענגן צייט, וואס איז דער יושר.

יו"ל ע"י מערכת אוצר יונה - 509-1254 (438)

די גאנצע שטאט האט געוואוסט אז מען קען אריינפאלן פון דעם און מען קען דאס גאנצע לעבן פארשפילן, דער רב האט דאס געוואוסט און דער דיין און דער גאנצער קהל, און דאס האט זיך געצויגן ווייס איך וויפיל יאר און קיינמאל האט אים א מענטש נישט געזאגט אז ער זאל דאס נישט טון ווייל דער שפילט זיך מיט'ן לעבן, דער עונש ער נעמט דאס אויף זיך, ער האט דאס געטון און אים קומט דעם עונש, אבער אז מען האט אים נישט געזאגט דאס וועט ער קיינמאל נישט מוחל זיין, מען האט אים נישט געזאגט, מסתמא ווען מען וואלט עס אים ווען געזאגט וואלט ער עס ווייטער געטון, די תאוה אויף דאס איז אונז די פרנסה צו האבן איז גרעסער געווען, אבער פונדעסטוועגן איז ער עס נישט מוחל.